

Förbundsstyrelsens förslag till

Idéprogram

Punkt 11c.

**Studieförbundet
Vuxenskolan**

1 *Många små steg till ett hållbart samhälle*

2 **Idéprogrammet i korthet**

3 Studieförbundet Vuxenskolas, SVs, uppdrag är att ge människor redskap att upptäcka
4 sina egna möjligheter och få kraft och motivation att utvecklas i samspel med andra.
5 Folkbildningen stärker oss som människor och utvecklar vår demokratiska syn. I takt
6 med att världen förändras och människans behov av att öka sina kunskaper växer,
7 förstärks folkbildningens uppdrag. Det livslånga lärandet blir allt viktigare för varje
8 människas utveckling och i detta ligger nya och spännande utmaningar för SV.

9 I idéprogrammet beskriver vi vår syn på människan, bildning, demokrati och kultur. Det
10 berättar om det demokratiska samhälle vi verkar för, de idéer vi som studieförbund avser
11 att driva och den uppgift vi ser att folkbildningen har i det framtida samhällsbygget. Den
12 sammanfattas i vår vision och värdegrund.

13 I idéprogrammet står arbetet för en hållbar samhällsutveckling i fokus. För SV är hållbar
14 utveckling samspelet mellan ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Ökad kunskap,
15 bildning och engagemang samt lokal förankring är grundstenar i bygget av ett hållbart
16 samhälle. Detta är en spännande utmaning för folkbildningen.

17 Folkbildningen kan aldrig vara passiv och fri från värderingar. För att fullgöra vår uppgift
18 att vara ifrågasättande och agerande måste folkbildningen stå fri i förhållande till stat och
19 kommun när det gäller mål och arbetsätt.

Värdegrund

SV hävdar alla människors lika värde och rättigheter.

Vår bildningssyn bygger på människans förmåga att själv forma sitt liv tillsammans
med andra människor och med hänsyn till miljön.

20

21 **Människosyn**

22 Utgångspunkten för SV är respekten för människans frihet. Varje människa har unika
23 särdrag, egenskaper och drömmar att förverkliga. Alla människor oavsett kön,
24 könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan
25 trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder, ska återkommande få
26 möjligheter att växa och utvecklas.

27 I en värld där gränser får allt mindre betydelse ökar samspelet mellan människor vilket i
28 sin tur föder nya tankar och idéer utvecklas. När människor möts, lär sig nya saker och
29 vidgar sina perspektiv frigörs en drivkraft som stärker samhället. Ett öppet och
30 demokratiskt samhälle är förutsättningen för samhällets och människans fortsatta
31 utveckling.

32 SV tar avstånd från främlingsfientlighet, diskriminering, rasism, våld, mobbning samt
33 intolerans såväl kulturellt som religiöst.

34 **Bildningssyn**

35 SVs bildningssyn utgår ifrån att människors lärande sker i mötet med det nya och
36 okända, tolkat utifrån egna och andras erfarenheter. I vår bildningssyn ligger att möta
37 människor på individens egna villkor. Bildning är en process som formar våra tankar och
38 personligheter. Det räcker alltså inte med överföring av information för att få kunskap.
39 Informationen behöver värderas, integreras, förstås och mogna till insikt. Den pedagogik
40 som studiecirkeln erbjuder är ett effektivt verktyg för att uppnå detta.

41 I goda miljöer är lärandet en ständigt pågående process där deltagarna har huvud-
42 inflytandet. Ämnet är angeläget och atmosfären trygg. Det fria och frivilliga

43 folkbildningsarbetet tillgodoser viktiga behov av bildning och personlig utveckling
44 samtidigt som det ger plats för gemenskap och glädje samt bidrar till att utveckla
45 demokratin.

46 SV utgår från att all kunskap har lika värde, oavsett om det gäller yrkeskunskap,
47 vetenskaplig kunskap, kunskap vi förvärvar i vardagslivet eller konstnärlig kunskap. Viss
48 kunskap överförs genom talade eller skrivna ord medan annan bäst förs vidare genom
49 seder och bruk eller genom eget lärande och skapande.

50 Kompetens är förmågan att tillämpa kunskap, erfarenheter, färdigheter och attityder på
51 ett relevant sätt. Den tillgodogör vi oss genom teoretisk utbildning, men också genom
52 erfarenheter från arbetslivet, förenings- och samhällsarbete. SV och folkbildningen är en
53 aktiv part i att stärka och skapa helhet i människors olika kompetenser. Detta är en viktig
54 del i individens rätt till ett livslångt lärande.

55 **Demokratisyn**

56 En central uppgift för SV är att försvara och utveckla demokratin. Demokrati måste
57 ständigt erövrats. En fungerande demokrati bygger på en ständigt pågående dialog mellan
58 människor. Det behövs många mötesplatser i vardagen, där det finns möjlighet att finna
59 ny kunskap, bryta åsikter och tankar samt skaffa sig redskap för att påverka
60 samhällsutvecklingen. I centrum för detta står människans rätt att vara en aktiv
61 samhällsmedborgare. Civilsamhällets mångfald är en grundsten i vårt demokratiska
62 samhällssystem.

63 **Kultursyn**

64 SVs kultursyn har ett tydligt bildningsperspektiv och utgår ifrån att en fri och självständig
65 kultur är av grundläggande betydelse för samhällsutvecklingen. Den värnar
66 yttrandefrihet och mångfald, ger möjligheter till delaktighet och skapar arenor för kritiska
67 och självständiga diskussioner, vilket är en förutsättning för en levande demokrati.

68 Alla människor har rätt till ett spännande kulturutbud och eget skapande oavsett var i
69 landet man bor. Att visa sitt skapande för andra människor är ett sätt att göra sin röst
70 hörd i det offentliga samtalet. Fler kulturarenor behövs för att många människor ska
71 kunna producera och göra sin kultur offentlig. Det gäller inte minst nyskapande och
72 utmanande kulturformer. SV är en viktig lokalt förankrad kulturarrangör där både
73 amatören och den professionella kulturutövaren ska ges möjlighet att uttrycka sig.

74 Kulturen är en kraftkälla både för personlig hälsa och utveckling samt för tillväxt i
75 samhället. Ett rikt lokalt kulturliv kan vara en avgörande faktor för var människor väljer
76 att bo och verka eller var företag väljer att etablera sig. Lokalt förankrad kultur ger
77 identitet och självkänsla.

78 Kulturtraditioner ger historiska och kulturella rötter åt människor. Äldre tiders
79 kulturyttringar är värda att vårda och bevara som kunskapsbank för nutidens och
80 framtidens kulturskapare. Folkbildningen och övriga civilsamhället är samtidigt starka
81 aktörer i förnyelsen av kulturlivet och en garant för att kulturen får en bred förankring.

Vision

SVs vision är en värld som präglas av hållbar utveckling.

Genom att öka alla människors inflytande och delaktighet, stärker vi demokratin.

SV är mångfaldens studieförbund som ger varje människa möjligheter att växa.

SV är den mest pådrivande och engagerade lokala kraften för utveckling av föreningsliv, kultur och samhälle.

82

83 **Hållbar utveckling**

84 SVs vision om ett hållbart samhälle bygger på inställningen att mänsklig verksamhet inte
85 ska äventyra kommande generationers möjligheter att leva, utvecklas och förverkliga sina
86 drömmar. Ett hållbart samhälle kan bara uppnås på demokratisk väg, med hjälp av fria,
87 delaktiga människor i en marknadsekonomi som bygger på hänsyn till människor och
88 miljö.

89 En hållbar utveckling innebär att de grundläggande mänskliga behoven kan tillgodo-ses
90 överallt på jorden inom ramen för en ekologiskt hållbar resursanvändning.

91 En hållbar utveckling är vägen till ett samhälle där alla människor har samma möjligheter
92 att fullt ut vara aktiva medborgare. Det kräver att utanförskapet minskar och att många
93 människor deltar i det demokratiska arbetet.

94 Omställningen till en hållbar samhällsutveckling ställer stora krav på människor, stater,
95 företag och organisationer att använda jordens resurser mer effektivt och på ett rättvist
96 sätt. Men det ställer också krav på att vi tar tillvara de resurser som varje människa bär
97 på. Det kräver kunskap, insikt och engagemang.

98 **Miljö**

99 Naturens resurser utsätts för allt större tryck från mänsklig verksamhet. Det märks bland
100 annat i förändringar i ozonlagret, en minskande biologisk mångfald, växthus-effekt och
101 försurning. Naturens långsiktiga produktionskraft i åkrar, skogar, hav och sjöar minskar
102 på många håll samtidigt som antalet människor som ska leva av dessa resurser ständigt
103 ökar. Det vilar ett ansvar på nu levande generationer att styra in på en väg som ger en
104 ekologiskt hållbar omsättning av naturens resurser.

105 Den globala uppvärmningen är det mest omfattande miljöproblemet idag, inte minst för
106 att det i sin tur förvärrar många andra miljöproblem. Klimatsystemet klarar inte dagens
107 belastning, utsläppen av växthusgaser måste därför anpassas till vad naturen tål. De
108 allvarliga effekter som inträffar trots utsläpps begränsning behöver hanteras gemensamt.

109 Människor världen över har rätt att kräva ett politiskt ledarskap med förmåga att sluta
110 gemensamma överenskommelser för att komma tillrätta med klimatproblemen. Det vilar
111 också ett ansvar på den enskilde individen att genom ställningstaganden och egna
112 förändringar engagera sig i klimatfrågans utmaningar – och dess möjligheter.

113 SV ser som sin uppgift att höja kunskapen och insikten om miljöfrågor och ge människor
114 möjligheter att själva bidra till en bättre miljö genom aktiva och medvetna val.

115 SV ska vara en pådrivande kraft i klimat- och miljöfrågor och anpassa sin egen
116 verksamhet så att den inte tär på ändliga resurser.

117 **Förnya och utveckla demokratin**

118 Demokratin kan aldrig tas för given. Ännu idag lever huvuddelen av världens befolkning i
119 politiska system som kan betraktas som ofullständiga demokratier eller rena diktaturer.

120 Det är endast i öppna samhällen, som står upp för grundläggande fri- och rättigheter,
121 som demokratin får sin livskraft.

122 Människors delaktighet och möjlighet till inflytande behövs i det demokratiska arbetet.
123 Varje människa har ett ansvar för att bidra till och utveckla det demokratiska samhället.
124 Fler människor behöver göra sin röst hörd och ha verklig möjlighet att påverka beslut.
125 Fullständig demokrati kräver jämlika villkor mellan män och kvinnor.

126 Trygghet, frihet och personlig integritet är förutsättningar för det öppna demokratiska
127 samhället. Bekämpningen av terrorism och annan brottslighet syftar till att slå vakt om
128 detta. Människors integritet måste alltid försvaras. För att värna individen krävs därför
129 både en lagstiftning som skyddar den personliga integriteten och det öppna
130 demokratiska samhället. SV ser det som sin uppgift att upplysa om, stärka och utveckla
131 diskussionen kring integritet så att fler människor ska se värdet i sin egen och andras
132 integritet.

133 Ett offensivt samhällsstöd på alla nivåer är avgörande för folkbildningens roll som
134 bildningsbyggare. Lika viktigt är det att samhället bidrar till att garantera samlingslokaler
135 som är tillgängliga för alla medborgare både i byn och i stadsdelen.

136 Världen krymper. Avstånden i tid och rum minskar mellan människor. En öppnare värld
137 skapar möjligheter för individen att utvecklas. Arbetsmarknaden blir alltmer global och
138 inte minst ungdomar väljer att studera eller arbeta i andra länder. Det är positivt
139 eftersom det innebär att vi växer och utvecklas.

140 Den digitala utvecklingen öppnar nya möjligheter och världar av bildning, kunskap och
141 underhållning. På nätet växer ett lärande som på många sätt liknar folkbildningens: det
142 är fritt och frivilligt, behovs- och intressestyrt och med ett tydligt underifrånperspektiv.
143 För SV, som en offensiv folkbildningsorganisation, är det en självklarhet att bejaka denna
144 utveckling och samtidigt medverka till att bildningsperspektivet utvecklas.

145 SV ser också som sin uppgift att medverka till att de nätbaserade mötesplatserna blir
146 tillgängliga för alla. Möjligheten till delaktighet på nätet får inte grusas av odemokratiska
147 krafter, ekonomiska förutsättningar eller brist på kunskap.

148 **Mångfald**

149 Genom att ifrågasätta och pröva existerande normer skapar vi insikt och kontakt mellan
150 människor. Det öppna och inkluderande samhälle vi eftersträvar förutsätter eftertanke,
151 nyfikenhet och respektfulla möten mellan människor. Inom SV ska normer prövas och
152 ifrågasättas.

153 Sveriges demokrati och välfärd hade aldrig varit så stark om vi inte tagit till oss kunskap,
154 kompetens och teknik från andra länder. Sverige idag behöver i större utsträckning ta till
155 vara mångfaldssamhällets resurser. Den som har erfarenhet från andra delar av världen
156 bidrar med nya metoder och tänkesätt. Vi är övertygade om att detta ger framgång och
157 utveckling såväl i näringslivet och det civila samhället som i offentlig verksamhet.

158 Sverige är i dag ett samhälle där många människor står utanför arbetsmarknaden och
159 lever i utanförskap, vilket också lett till stora "utanförskapsområden", framförallt i
160 storstadsregioner. Det är en särskild prioritering och utmaning för SV att vara en resurs
161 för ett ökat samhällsengagemang i dessa områden och därmed bidra till ökad integration
162 i samhället.

163 SV ska vara en mötesplats för mångfald, där förståelse för olikheter utvecklas. I SV står
164 den enskilda människan i fokus. Utveckling sker när människor möts och idéer får brytas.

165 **Global utveckling**

166 Resursfördelning mellan länder är central för utvecklingen av ett hållbart samhälle.

167 Jordan kan föda hela sin befolkning, men det förutsätter en jämnare fördelning av

168 resurserna inom jordbruk och livsmedelsproduktion.

169 En ekonomisk hållbar utveckling kräver inte bara resurseffektivisering utan även

170 långsiktighet, något som förutsätter goda internationella relationer. I takt med att

171 världens länder blir alltmer beroende av varandra ökar behovet av internationella

172 ekonomiska överenskommelser. Den privata äganderätten ska stärkas och försvaras, inte

173 minst i fattiga länder där transnationella företag skaffat sig stor makt på bekostnad av

174 lokala bönder och urbefolkning.

175 Handel bidrar till ökad välfärd i världen. Människor som möts och handlar med varandra

176 sprider idéer och kunskap och bidrar därmed till en demokratisk utveckling.

177 Studiecirkeln är en effektiv arbetsmetod för kunskapssökande och demokratiarbete. Den

178 pedagogik som studiecirkeln står för är folkbildningens bidrag i arbetet med att stärka

179 den lokala utvecklingskraften i världen.

180 **Lokal utvecklingskraft**

181 Hela Sverige har rätt att utvecklas. Det gäller såväl storstaden som mindre tätorter och

182 landsbygd. Utveckling handlar både om rätt till likvärdiga förutsättningar vad gäller

183 exempelvis bostäder, service, kommunikation och utbildning som att ta till vara den kraft

184 som människorna i det lokala samhället utgör. Ett förbättrat klimat för entreprenörer,

185 ökad småskalighet, stimulans av den sociala ekonomin och en lokalt förankrad

186 kulturverksamhet skapar tillväxt och frigör därmed resurser för utveckling.

187 Folkbildningen är en nyckel i detta arbete.

188 Civilsamhället och den ideella sektorns roll som det nav kring vilket det lokala

189 samhällslivet snurrar blir allt viktigare. På många orter runt om i landet innebär den

190 demografiska situationen att det inom en snar framtid uppstår ett kraftigt behov av

191 arbetskraft för att klara vård och service på många orter i landet. Likartade problem finns

192 också i andra delar av Europa. Konkurrensen om arbetskraft kommer att bli stor. En

193 stark lokal utveckling med ett väl fungerande civilsamhälle är en betydande

194 konkurrensfördel för de orter som vill utvecklas.

195 SV erbjuder människor redskap för att själva, och i samverkan med andra, bli aktiva och

196 drivande för utveckling av det lokala samhället. I kraft av vår starka lokala närvaro och

197 förankring har vi ett särskilt ansvar att vara en central aktör i detta arbete.